

**OVER
MORGEN**

Startnotitie voor de omgevingsvisie

Gemeente Heusden

Definitieve versie - maart 2020

Inhoudsopgave.

Inleiding

1	De Omgevingswet.....	5
1.1	De kerninstrumenten van de Omgevingswet.....	5
1.2	Omgevingsvisie	6
2	Gemeente Heusden	7
2.1	Kernwaarden Heusden	7
2.2	Demografie en overzichtskaart.....	8
2.3	Overzichtskaart gemeente Heusden	9
3	Uitgangspunten & ambitie	10
3.1	Algemene uitgangspunten	10
3.2	Afwegingskader	11
3.3	Ambitie	12
4	Bestaand beleid & integrale thema's	13
4.1	Integrale thema's	14
5	Voorstel om te komen tot de omgevingsvisie	16
5.1	De omgevingsvisie.....	16
5.2	In drie rondes naar resultaat.....	16

Inleiding

De gemeente Heusden gaat aan de slag met de nieuwe omgevingsvisie! Vanaf 2018 is de gemeente Heusden bezig met de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet. Daartoe heeft de gemeente onder andere in 2018 een projectorganisatie ingericht, het ambitieniveau voor de implementatie bepaald met de raad, gewerkt aan bewustwording en scholing en een inventarisatie gemaakt van bestaand beleid en verordeningen. 2019 stond in het teken van de voorbereiding op de omgevingsvisie en het voorbereiden van de organisatie op nieuwe taken en rollen van clusters en medewerkers. Met het bepalen van de uitgangspunten voor de Omgevingsvisie zetten we een mooie volgende stap op weg naar de implementatie van de wet!

Ter voorbereiding op het opstellen van deze startnotitie hebben we met de raad, de ambtelijke organisatie en een aantal stakeholders de ambitie en uitgangspunten voor de omgevingsvisie onderzocht. Wat voor gemeente wil je zijn? En welke uitgangspunten voor de omgevingsvisie passen hierbij? Welke leidende principes spreken we af voor het proces? En hoe gaan we om met participatie? Zijn de keuzes in de omgevingsvisie gebiedsgericht of gelden ze voor de hele gemeente? En wordt de omgevingsvisie daarmee thema- of gebiedsgericht? En welke (keten)partners betrekken we bij het opstellen van de visie? Door gezamenlijk de uitgangspunten voor de visie te bepalen en vast te stellen in een startnotitie, ontstaat er een gemeenschappelijke focus, richting en een toetsingskader waar tijdens het opstellen van de omgevingsvisie op terug gegrepen kan worden.

Deze startnotitie beschrijft dus op hoofdlijnen de ambities, uitgangspunten voor het traject naar een omgevingsvisie. Daarnaast beschrijft deze startnotitie een eerste verkenning van integrale thema's die voor de gemeente Heusden van belang zijn en straks een plek moeten krijgen in de omgevingsvisie. De startnotitie wordt vastgesteld door de raad en is daarmee het koersdocument voor de omgevingsvisie; het geeft richting en handvatten voor het verdere proces en uitwerking van de inhoud van de omgevingsvisie.

De startnotitie voor de omgevingsvisie is tot stand gekomen in een intensief proces. Vanaf september 2019 zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd om de ambities, uitgangspunten en integrale thema's voor de omgevingsvisie met elkaar te bespreken.

- Tijdens de ambtelijke bijeenkomsten waren alle relevante disciplines uit zowel het ruimtelijk als het sociaal domein vertegenwoordigd, waardoor de omgevingsvisie integraal wordt.
- Bij de bijeenkomst voor stakeholders waren partijen aanwezig als ZLTO, de fietsersbond, Woonveste, Heemkunde kring, VVN, de Senioren Raad Gemeente Heusden en de GGD.
- Daarnaast hebben we met het Klimaatplein gesproken. Zij zijn een belangrijke partij voor duurzame initiatieven in het noordelijk deel van de gemeente en willen hiervoor een eigen gebiedsvisie opstellen.
- De raad is betrokken in 2 voorbereidende bijeenkomsten met de klankbordgroep en in een sessie op 3 december 2019 waarvoor de gehele raad was uitgenodigd.

In deze fase is de samenleving in brede zin nog niet actief bij de omgevingsvisie betrokken. Dat gaat na vaststelling van de startnotitie gebeuren.

In deze startnotitie stelt het college voor om aan de slag te gaan met de omgevingsvisie voor de gemeente Heusden en hiervoor de uitgangspunten en ambities vast te stellen. De startnotitie heeft tot doel om vooraf met de raad af te stemmen wat hij verwacht, welk proces hij voorstaat en hoe de raad bij de totstandkoming van de omgevingsvisie wordt betrokken. Het college vraagt de raad om deze startnotitie vast te stellen en daarmee ook de geformuleerde uitgangspunten en het proces om te komen tot de omgevingsvisie.

In deze startnotitie gaan we in op:

1. De Omgevingswet
2. Gemeente Heusden
3. Uitgangspunten & ambitie voor de omgevingsvisie
4. Bestaand beleid & eerste verkenning van integrale thema's voor de omgevingsvisie
5. Procesvoorstel om te komen tot de omgevingsvisie

1. De Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting in januari 2021 in werking. De wet heeft met name veel gevolgen voor de werkzaamheden van de gemeente in het fysieke domein. De Omgevingswet richt zich op het beheer van de gemeente en de ontwikkelingen in brede zin. Zo voegt de wet allerlei sectorale wetten samen tot één wet en beschrijft de wet een aantal nieuwe kerninstrumenten. Een uitgangspunt van de wet is dat er minder regeldruk komt, wat moet leiden tot meer ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. De regelgeving in het fysieke domein moet eenduidiger worden, gemakkelijker te begrijpen voor experts en leken. Samenwerking tussen verschillende overheidslagen en ketenpartners is essentieel. Op lokaal niveau komt er meer bestuurlijke afwegingsruimte en meer ruimte voor maatwerk.

1.1 De kerninstrumenten van de Omgevingswet

De belangrijkste kerninstrumenten van de Omgevingswet voor de gemeente zijn de omgevingsvisie, het programma, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning. Voordat in deze startnotitie wordt ingegaan op de omgevingsvisie, wordt in deze paragraaf de samenhang tussen deze vier kerninstrumenten geduid.

- De omgevingsvisie is een verplicht instrument voor gemeenten. Dit betekent dat iedere gemeente uiterlijk 5 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet over een omgevingsvisie moet beschikken. De omgevingsvisie is een strategische en integrale langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving. De fysieke impact vanuit andere domeinen, zoals het sociaal of economisch domein, worden ook meegenomen in de visie. Er geldt een zogenaamde 'motiveringsplicht' wat betreft participatie voor zowel de omgevingsvisie als het omgevingsplan. De gemeente moet motiveren hoe de omgeving is betrokken bij de voorbereiding van de visie en het plan, en wat er is gedaan met de input.
- In het programma worden doelen uit de visie concreet gemaakt. Gemeenten kunnen in het programma het beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving uitwerken. Een voorbeeld zou kunnen zijn een programma Heusden Klimaatneutraal of een samen met de regio op te stellen gebiedsgericht programma voor Van Gogh Nationaal Park. .
- Het omgevingsplan van de gemeente bevat regels voor de fysieke leefomgeving op lokaal niveau. Het omgevingsplan geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de gemeentelijke omgevingsvisie en is daarmee vergelijkbaar met het huidige bestemmingsplan. Het omgevingsplan wordt wel aangevuld met, andere voor de fysieke leefomgeving relevante beleidsnotities en regels.
- De omgevingsvergunning is sinds de inwerkingtreding van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht al een bekend instrument. Dit instrument blijft ook onder de Omgevingswet bestaan. Met een omgevingsvergunning kunnen bewoners, bedrijven en overheden toestemming vragen om activiteiten in de leefomgeving uit te voeren.

1.2 Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving van de gemeente Heusden. De omgevingsvisie is vergelijkbaar met de structuurvisie van nu, maar gaat verder dan alleen de beschrijving van de 'traditionele' fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie gaat ook in op de samenhang tussen o.a. ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Daarnaast krijgen onderwerpen als gezondheid en duurzaamheid een plek.

Volgens artikel 3.2. van de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie:

1. Een beschrijving op hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
2. De op hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied;
3. Het op hoofdlijnen te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

De omgevingsvisie vervangt alle strategische beleidsinstrumenten die over de fysieke leefomgeving gaan, zoals bijvoorbeeld de woonvisie, het milieubeleidsplan, het strategische gedeelte van het waterplan, het verkeers- en vervoerplan, de structuurvisie en delen van het groenbeleidsplan.

De Omgevingsvisie....

- > beschrijft de identiteit en waarden van Heusden (huidige kwaliteiten) en stelt de eigen identiteit van de 11 kernen centraal;
- > schetst in hoofdlijnen de gewenste en integrale ontwikkeling van de gemeente als geheel;
- > gaat over de strategische opgaven voor de komende 20 jaar;
- > neemt bestaand beleid en bestaande visies als uitgangspunt;
- > is een gedeeld perspectief van bestuur, partners, inwoners en ondernemers en maken we in een participatief proces.

2. Gemeente Heusden

2.1 Kernwaarden Heusden

Heusden is een groene gemeente met elf kernen in een verstedelijkt gebied ten westen van 's-Hertogenbosch. De gemeente is een schakelgemeente tussen de regio's Noordoost Brabant en de regio Midden-Brabant, waarbinnen het tevens deel uit maakt van de Langstraat. Kenmerkend voor Heusden is de verscheidenheid in landschappelijke structuren. Ten noorden van Heusden loopt de rivier de Maas en ten zuiden van Heusden zijn de Loonse en Drunense duinen te vinden. De gemeente bestaat uit een open buitengebied dat wordt doorbroken door de A59 en verschillende kernen. De kernen Drunen, Vlijmen, Nieuwkuijk, Haarsteeg en Elshout liggen dicht tegen elkaar aan en vormen aan weerszijden van de A59 een bebouwingslint middenin de gemeente. Deze zijn ter plaatse van de zandrug (Naad van Brabant) ontstaan en vervolgens doorgegroeid doordat ze aan de belangrijkste ontsluitingswegen waren gelegen. De kern Heusden Vesting is een vestingstad en heeft een kenmerkende eigen identiteit met veel cultuurhistorische bebouwing. De kernen Herpt, Hedikhuizen en Heesbeen liggen in open gebieden en hebben een landschappelijkere ligging. Oudheusden en Doeveren liggen vlakbij Heusden Vesting. Oudheusden is een klassiek tuindorp met een grote diversiteit aan inwoners.

Ten oosten van de gemeente Heusden bevindt zich 's-Hertogenbosch. Een grote stad, waar vooral de inwoners aan de oostzijde van de gemeente sterk op gericht zijn. De bereikbaarheid naar 's-Hertogenbosch is goed vanuit de gemeente. Ten westen van de gemeente bevindt zich Waalwijk en ten zuiden Tilburg. De inwoners van Drunen en Elshout zijn vooral gericht op Waalwijk. Vanuit Heusden wordt in verschillende regionale samenwerkingen met deze steden en regio's gewerkt.

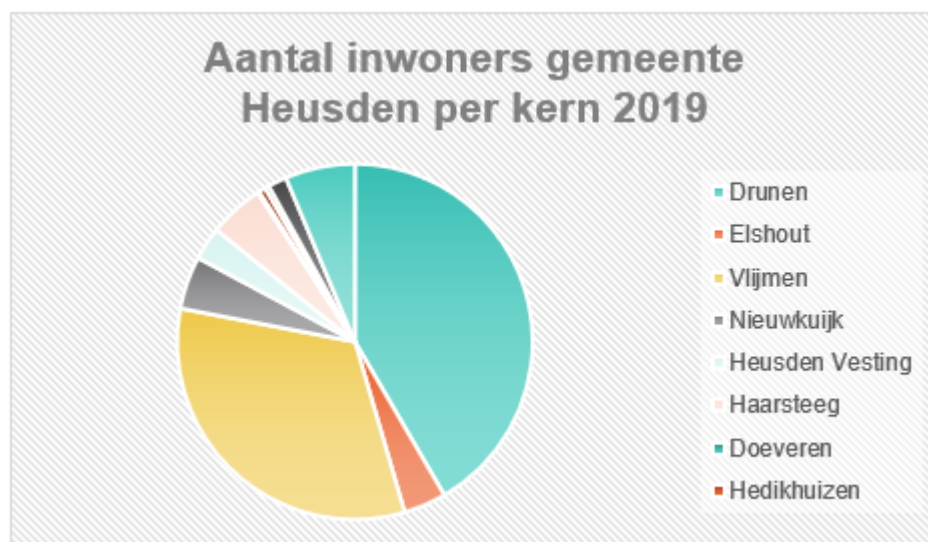
De kenmerken en kwaliteiten van de gemeente Heusden hangen samen met de historie van de gemeente. De dijk kronkelt door de gemeente heen en kenmerkt de strijd tegen het water en is een belangrijke recreatieve schakel langs de kernen. De verschillende landschapstypen maakte de gemeente een aantrekkelijke locatie om verschillende grondgebruiksvormen toe te passen. De heidevelden en bossen op het zandgebied leverden plaggenmest, eikenschors en hout, terwijl de kleigronden in de rivierkomgebieden en de veengronden voor beweiding van het vee werden gebruikt.

Het zuidelijk deel, ten zuiden van Elshout en Haarsteeg, is onderdeel van het zandgebied. Dit is ontstaan in de laatste ijstijd. De wind had vrij spel op de zanderige bodem, wat maakte dat er dekzanden werden afgezet. Daardoor is de grote dekzandrug ontstaan. Het gebied van de Loonse en Drunense Duinen is een Nationaal park. Andere natuurgebieden van betekenis zijn De Hooibroeken ten zuiden van Doeveren en Heusden, Sompen en Zooislagen ten noorden van Haarsteeg, De Baardwijkse Overlaat ten Zuiden van Drunen en het Vlijmens Ven ten Zuiden van Vlijmen.

Het hoogteverschil met het noorden van de gemeente is ongeveer 15 meter. De oeverwallen rondom de Maas zijn laag en vlak ten opzichte van het zuidelijk deel van de gemeente. Het Oude Maasje is een smal riviertje wat door het noordelijk deel van de gemeente loopt. De rivier zette sediment af waardoor de oeverwallen werden opgezet. De Vesting Heusden is het meest herkenbare element en maakt deel uit van de zuiderwaterlinie. Naar het zuiden toe loopt het terrein hoog op en zijn de meeste grote kernen te vinden.

2.2 Demografie en overzichtskaart

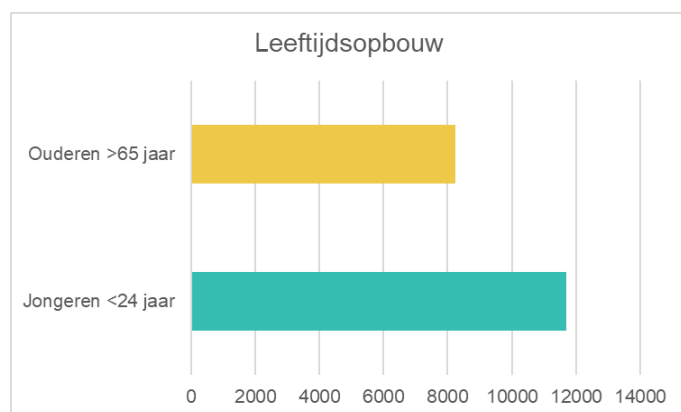
De gemeente Heusden heeft in totaal ongeveer 44.692 inwoners in januari 2020; figuur 1 laat de verhouding tussen het aantal inwoners van de verschillende kernen zien in 2019. Daarvan wonen de meesten in de kernen Drunen en Vlijmen. In totaal bestaat de gemeente Heusden uit 11 kernen. Dit zijn: Vlijmen, Drunen, Heusden Vesting, Nieuwkuijk, Haarsteeg, Hedikhuizen, Herpt, Oudheusden, Elshout, Heesbeen en Doeveren.

Figuur 1: Verdeling aantal inwoners gemeente Heusden

Bron: Feiten en cijfers gemeente Heusden 2019

In de gemeente Heusden wonen ongeveer 8.000 ouderen >65 jaar en 11.800 jongeren <24 jaar (zie figuur 2). De gezinssamenstelling in de gemeente bestaat voor het grootste deel uit paren zonder kinderen, gevolgd door paren met kinderen en alleenstaanden. Het kleinste aandeel gezinnen bestaat uit eenoudergezinnen (figuur 3). De gemeente Heusden kent een gemiddelde leeftijd van 43,09 jaar. 14,2% van de inwoners van Heusden heeft een migratieachtergrond. Dat aantal ligt lager dan het gemiddelde van 23% in heel Nederland. Het percentage werkloosheid ligt in Heusden op 3,1% en daarmee ook iets lager dan het landelijk gemiddelde van 3,5% in 2020. De gemiddelde WOZ-waarde ligt in Heusden met € 275.000,- iets hoger dan het gemiddelde van € 257.000,- in de provincie Noord-Brabant in 2019. In Heusden bevinden zich 15 basisscholen en één middelbare school; het d'Oultremontcollege in Drunen (Bron: Heusden in Cijfers 2020 & google maps 2020).

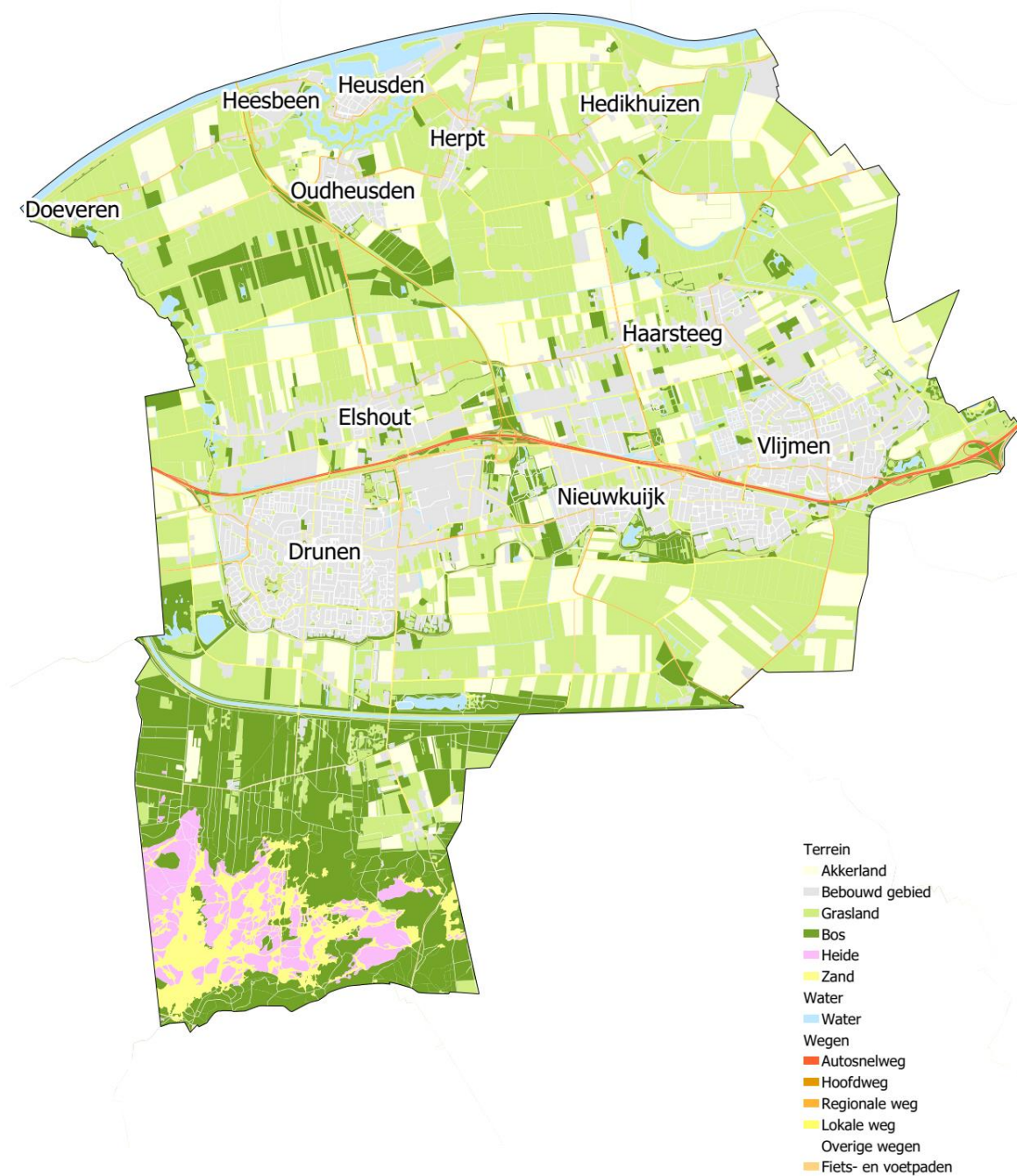

Figuur 2: Leeftijdsopbouw gemeente Heusden

Figuur 3: Gezinssamenstelling gemeente Heusden

2.3 Overzichtskaart gemeente Heusden

Figuur 4: Overzichtskaart gemeente Heusden

3. Uitgangspunten & ambitie

3.1 Algemene uitgangspunten

Veranderende verhouding tussen inwoner en overheid

Inwoners ondernemen steeds vaker actie in hun directe leefomgeving, voorbeelden hiervan zijn het onderhoud van speeltuinen of groenvoorzieningen maar ook het collectief kopen van zonnepanelen of het oprichten van een lokale energiecorporatie. Bovendien wordt er tegenwoordig volop gebruik gemaakt van digitale netwerken en gedigitaliseerde kennis. Aan de hand daarvan worden verbindingen aangegaan, waarbij verschillende sectoren en gemeenschappen zich verenigen. Daardoor wordt een groter publiek bereikt en hebben maatschappelijke initiatieven een grotere impact. De verhouding tussen overheid en inwoners verandert, de overheid trekt zich terug en vraagt van de inwoners meer onderlinge steun en zorg voor elkaar.

Voor de gemeente Heusden betekent dit dat de gemeente anders wil samenwerken met initiatieven uit de samenleving en binnen de regio. “Dromen, Doen, Heusden” staat voorop. De gemeente Heusden denkt in mogelijkheden in plaats van beperkingen en loopt hierin al vooruit op de komst van de Omgevingswet. Om initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken, zijn er binnen de gemeente Heusden bijvoorbeeld “mogelijk makers”. De leefomgeving samen ontwikkelen staat hierbij centraal. Hierin neemt de gemeente een rol in die past bij de opgave in de leefomgeving; van initiator tot regisseur of stimulator. Heusden is een gemeente voor doeners met een droom. Inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties en de gemeente doen het samen. Wie initiatief wil nemen, moet op de gemeente kunnen rekenen. De gemeente Heusden faciliteert inwoners en bedrijven om duurzame initiatieven te ontplooien. Hierin geeft de gemeente veel ruimte om actief mee te denken, mee te werken en zelf met initiatieven te komen vanuit de kaders en uitgangspunten vanuit de gemeente(raad).

De Omgevingswet geeft aan dat de gemeente duidelijk moet zijn op welke manier inwoners en initiatiefnemers betrokken worden bij plannen en hoe de gemeente omgaat met initiatieven en input uit de samenleving. Inwoners geven aan dat Heusdenaren graag samenwerken aan het realiseren van de lange termijn visie. Zij verwachten daarbij wel regie en leiderschap van de gemeente, zij verwachten dat de gemeente trends kent, weet wat er speelt en naar wensen luistert van inwoners en ondernemers. Daarnaast vinden inwoners het belangrijk dat oplossingen nooit of zelden over Heusden gaan als geheel, maar dat er rekening gehouden wordt met het verschil in behoeften van de kernen.

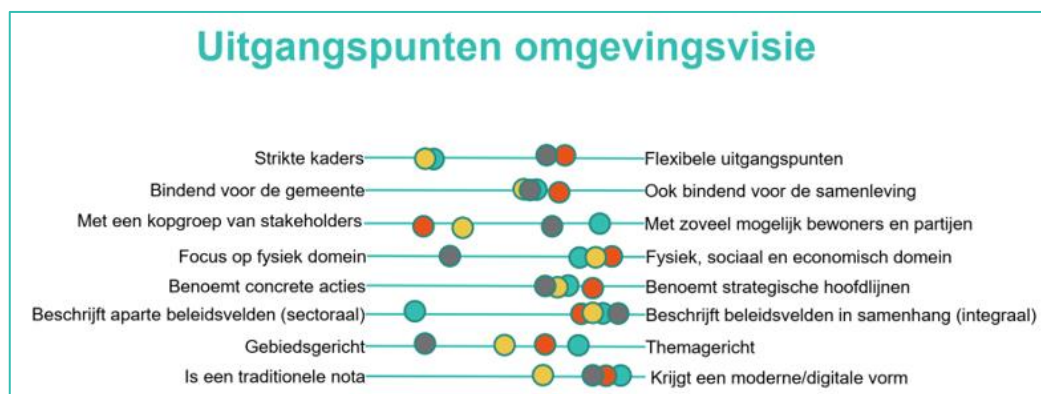
Regionale samenwerking

De gemeente Heusden werkt samen met verschillende gemeenten en regio's waarvan Noordoost-Brabant, Hart van Brabant en de Langstraat de belangrijkste zijn. Met name op het gebied van economie (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat), energie (Regionale Energie en Klimaat Strategie) en gezondheid (Regionale Nota Publieke Gezondheid). Daarnaast zijn er binnen de metropoolregio Brabant (Strategische meerjarenagenda 2019-2023) regionaal ambities opgesteld. De ambities uit deze regionale samenwerkingsverbanden vormen belangrijke input voor de gemeentelijke omgevingsvisie. We zoeken naar een optimale samenhang tussen de regionale en lokale visie en doen dit door met de lokale omgevingsvisie aan te sluiten bij de thema's zoals die door de regio en de provincie zijn benoemd in hun koersdocumenten en omgevingsvisie. Die vertalen we naar lokale opgaven. Hierdoor werken we aan en versterken we de eigen identiteit van Heusden en versterken we tegelijkertijd de regio.

3.2 Afwegingskader

In twee bijeenkomsten met de klankbordgroep (d.d. 26 september 2019 en 21 januari 2020) en één bijeenkomst met de raad (3 december 2019) is met (een deel van) de raad gesproken over de uitgangspunten en ambitie voor de omgevingsvisie.

Aan de hand van de casus over een nieuw bol.com vestiging aan de A59, hebben de raadsleden via onderstaand afwegingskader de eerste richting gegeven voor de omgevingsvisie.

Uitgangspunten omgevingsvisie

Hierbij een toelichting op de gekozen richting vanuit de raad:

- **Strikte kaders versus flexibele uitgangspunten**

We gaan uit van een flexibele omgevingsvisie omdat de omgevingsvisie een strategische visie voor de komende 20 jaar is. Hierin willen we vooral op hoofdlijnen de kernwaarden van onze gemeente beschrijven. De uitwerking daarvan volgt in het omgevingsplan, waarin we striktere kaders stellen en de uitwerking concreet maken.

- **Bindend voor de gemeente versus bindend voor de samenleving**

De omgevingsvisie is bindend voor de raad en het college en alleen met goede argumentatie kan worden afgeweken van de omgevingsvisie. Een omgevingsvisie is niet bindend voor de samenleving, maar biedt wel kaders die duidelijkheid geven aan initiatiefnemers die hun droom (initiatief, ambitie of plan) willen realiseren. Daarmee ontstaat voor deze partijen meer duidelijkheid over de (mogelijke) toekomst, en wordt de visie een referentiekader waarop zij zich kunnen richten.

- **Met kopgroep van stakeholder versus met zoveel mogelijk bewoners en partijen**

De omgevingsvisie gaat uit van bestaand beleid. Aan de hand van een beleidsanalyse en interne bijeenkomsten wordt de omgevingsvisie opgesteld. Beleid komt participatief tot stand. We vinden het van belang dat iedereen mee kan denken én we betrekken kopgroepen van stakeholders in de samenleving uitdrukkelijk bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

- **Focus op fysiek domein versus fysiek, sociaal en economisch domein**

We gaan uit van een integrale omgevingsvisie zoals bedoeld in de Omgevingswet. Dat betekent dat het sociaal en economisch domein betrokken worden en de fysieke impact van de opgaven uit deze domeinen een plek krijgen in de omgevingsvisie. We zetten in de omgevingsvisie specifiek in op een gezonde en leefbare samenleving. Gezondheid zien we daarbij als een breed begrip. Het gaat niet alleen om het bestrijden of voorkomen van ziekte, maar om het stimuleren van positieve gezondheid; “het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven” (Machteld Huber, oprichter van Institute for Positive Health).

- **Benoemt concrete acties versus benoemt strategische hoofdlijnen**

We gaan uit van een omgevingsvisie op hoofdlijnen voor de gemeente Heusden

waarin uitsneden per kern worden gemaakt. De omgevingsvisie van Heusden focust zich op strategische hoofdlijnen voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

- **Beschrijft aparte beleidsvelden versus beschrijft beleidsvelden in samenhang**
We gaan uit van een integrale omgevingsvisie waarin beleidsvelden in samenhang met elkaar worden opgenomen. We stappen voor de omgevingsvisie af van sectoraal beleid en richten ons op een integrale visie op de leefomgeving.
- **Gebiedsgericht versus themagericht**
We gaan uit van een omgevingsvisie die in de basis gebiedsgericht is. Identiteit en eigenheid van de kernen en het landelijk gebied vormen belangrijke waarden binnen de Heusdense samenleving. Vanuit die gebiedsgerichte benadering komen al veel thema's als vanzelf aan de orde. Voor vraagstukken en uitdagingen die binnen een gebiedsgerichte benadering onderbelicht dreigen te raken (denk aan transitie landbouw, grootschalige energieopwekking, natuurontwikkeling en bedrijfsterreinen) wordt een themagericht aanpak gekozen.
- **Is een traditionele nota versus krijgt een moderne/ digitale vorm**
We gaan uit van een moderne omgevingsvisie in een aantrekkelijke vorm. Gedurende het proces kijken we hoe dat uiteindelijk vorm gaat krijgen. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan een digitaal en verbeeldend product boven een hardcopy rapport.

3.3 Ambitie

Samengevat is de ambitie voor de omgevingsvisie

We willen een omgevingsvisie die op hoofdlijnen de gewenste ontwikkeling van de gemeente beschrijft, waarbij de uitwerking in het omgevingsplan de duidelijkheid biedt over de ontwikkelingen die we wel of niet wenselijk vinden in onze gemeente. We kiezen voor een omgevingsvisie die voor zowel de gemeente als inwoners en ondernemers richting geeft.

Naast een beschrijving van de fysieke leefomgeving is er integraal aandacht voor onderwerpen als economie, gezondheid en duurzaamheid. We maken een themagerichte omgevingsvisie waarin we indien nodig per gebied een specifieke uitwerking maken.

De visie maken wij samen met de samenleving waarbij we intensief samenwerken met een aantal kopgroepen van stakeholders en daarnaast iedereen de gelegenheid krijgt om mee te doen. We vermijden gedetailleerde zaken en sturen vooral op hoofdlijnen. De omgevingsvisie is voor iedereen toegankelijk en presenteren we zowel digitaal als in een boekje.

4. Bestaand beleid & integrale thema's

De omgevingsvisie staat niet op zichzelf. De gemeente Heusden beschikt nu al over visie- en beleidsdocumenten die invloed hebben op de fysieke leefomgeving. Het is niet zo dat het beleid helemaal opnieuw wordt opgesteld. Wat goed is, blijft behouden en wordt opgenomen in de omgevingsvisie. Daarom is het goed een overzicht te maken van het aanwezige beleid en regels die impact hebben op de fysieke leefomgeving in Heusden. De vervolgvraag is of de gemeente het beleid wil houden en zo ja, waarom? Vanuit welke kaders gaat de gemeente straks werken?

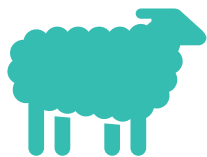
Al sinds lange tijd zijn overheden bezig met dereguleren. In dat perspectief is de invoering van de Omgevingswet een logisch moment om het beleid, verordeningen en bestemmingsplannen kritisch te bezien in plaats van 'alles bij het oude te laten' en deze documenten bij het opstellen van de visie 'in elkaar te schuiven'. Een eerste verkenning van het beleid is gedaan en hieruit komen zes integrale thema's voor de omgevingsvisie naar voren. Het coalitieprogramma van de gemeente Heusden en de toekomstvisie 'Samen thuis in Heusden' geschreven door inwoners zijn ook in de verkenning van het beleid meegenomen.

Uit deze verkenning van het beleid is een aantal aanbevelingen gekomen dat aansluit bij deze startnotitie en het proces om te komen tot een omgevingsvisie:

- Het is verleidelijk om bij het opstellen van de visie direct met 'de inhoud' aan de slag te gaan. Maar wat is nu 'het DNA' van Heusden? En kunnen we daar een helder profiel aan koppelen? De regionale samenwerkingen Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, Hart van Brabant, Noordoost Brabant en de Langstraat dragen bij aan het ontwikkelen van de gemeente Heusden.
- Een andere wezenlijke vraag is wat de gemeente met de visie wil bereiken. Gaat deze dienen als sturingsinstrument of meer als inspiratiedocument? Gelet op de verscheidenheid van beleidsonderwerpen kan de omgevingsvisie gebruikt worden om de verschillende 'rode draden' te bundelen en daarmee te gebruiken als strategisch ijkpunt om afgewogen keuzes te maken. De omgevingsvisie krijgt dan meerwaarde.
- Er is veel gezegd en geschreven, ga nu concreet aan de slag met de omgevingsvisie. Dit kan door aan de hand van concrete thema's ('met de plattegrond van Heusden in de hand') het gesprek aan te gaan (wat, waar en wanneer wel of juist niet). Voer dit gesprek met interne en externe partners.
- Maak gebruik van de gemaakte keuzes in de documenten 'Strategische meerjarenagenda Hart van Brabant 2019-2023, Omgevingskoers Noordoost Brabant 2017, Masterplan Van Gogh Nationaal Park, Structuurvisie Ideeën voor een plek 2009, Ontwikkelingsvisie Buitengebied 2010, Ontwikkelingsvisie buitengebied 2010, Duurzaamheidsagenda 2018, Sociaal economisch plan 2015, Nota Grondbeleid, Regionale nota publieke gezondheid 2020-2023' en de ontwikkelingen binnen de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en de Regionale Energie Klimaat Strategie. Daarnaast kan worden voortgebouwd op de nu in voorbereiding zijnde beleidsstukken zoals het GVVP en de nieuwe Woonvisie. In feite staat in deze documenten (bijna) alles dat je nodig hebt om een nieuwe omgevingsvisie te maken.
- Wacht bij het opstellen van de omgevingsvisie niet tot 'al' het nieuwe beleid is uitgekristalliseerd, maar laat dit parallel lopen. Het opstellen van de omgevingsvisie leidt dan al direct tot inhoudelijke afstemming van de beleidsdocumenten onderling en met de omgevingsvisie. Met name voor de Regionale Energie Klimaat Strategie is dit van belang.
- Een van de uitgangspunten van de Omgevingswet is het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij,...). Gezien dit beginsel is het logisch de lokale omgevingsvisie prioriteit te geven en in tijd voor te laten lopen op de regionale omgevingsvisie.

4.1 Integrale thema's

De zes integrale thema's die volgen uit de verkenning van het huidige beleid staan hieronder omschreven. Bij het vervolgproces om te komen tot de omgevingsvisie, worden deze thema's verder uitgewerkt.

Divers Landschap

Klimaatbestendig

Energieneutraal

Bereikbaarheid

Duurzame economie
en bedrijvigheid

Identiteit kernen,
gezond wonen en
werken

1. Divers landschap

De gemeente Heusden bestaat uit een zeer divers landschap van rivierengebied tot zandgebied met daarin elf verschillende kernen. De landschappelijke indeling van Heusden is te verdelen in zes deelgebieden met ieder een eigen landschapstype. Het landschap biedt kansen voor recreatie. De beleefbaarheid van de gebieden wordt vergroot door de aanwezigheid van de cultuurhistorische elementen, zoals forten en dijken. Het ontwikkelen van het landschap draagt bij aan meer biodiversiteit en biedt kansen voor het vinden van duurzame oplossingen voor de klimaatopgaven. Hoe ontwikkelen we het landschap in de gemeente in samenhang met opgaven zoals energie en klimaat?

2. Klimaatbestendige gemeente

Heusden heeft de ambitie in de toekomst niet alleen groen, maar ook leefbaarder, duurzamer, gevarieerder en klimaatbestendiger te zijn. De verschillende kernen in Heusden versterken, terwijl een groene omgeving voordelen biedt voor gezondheid, waterberging, betere beleefbaarheid, verkoeling op hete momenten en biodiversiteit. Water in de openbare ruimte wordt gebruikt om grote hoeveelheden water op te vangen. Hoe zorgen we ervoor dat Heusden leefbaar blijft met de toename aan piekbuien en hitte?

3. Energieneutraal in 2050

De gemeente Heusden heeft de ambitie energieneutraal te zijn in 2050. Binnen de Regionale Energie Klimaat Strategie worden duurzaamheidsmaatregelen voor de hele regio besproken. Door dit gebiedsgericht aan te pakken, kan een mix van energie worden ingezet waarbij rekening wordt gehouden met de landschapskwaliteiten. Heusden heeft zelf de ambitie zoveel mogelijk zonnedaken in bestaand bebouwd gebied te realiseren. Als dat, samen met de opwekking van windenergie ontoereikend is, komt het landelijk gebied pas in beeld. Windenergie wordt juist zoveel mogelijk buiten bestaand bebouwd gebied opgewekt. Hoe zorgen we daarbij voor een goede ruimtelijke afweging van de opwek voor energie in de gemeente en hoe gaan we om met (cultuur)historische bebouwing?

4. Bereikbaarheid en A59

Rondom de A59 zijn is veel bedrijvigheid geclusterd. Niet alleen in industrie en dienstensector, maar ook in de vorm van glas- en tuinbouwbedrijven. De bereikbaarheid van bedrijventerreinen vraagt niet alleen aandacht voor autoverkeer, maar ook met het openbaar vervoer, de fiets en voor voetgangers. Heusden is onderdeel van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL), waarbinnen twintig partijen onder andere duurzame economische ontwikkeling, verkeersveiligheid, doorstroming op de A59 en ecologische verbindingzones ontwikkelen. Dit programma verbetert niet alleen de veiligheid rondom gevaarlijke op- en afritten en bevordert het doorstroming van het verkeer op de A59. Daarnaast zorgt het ook voor behoud van natuur, meer mogelijkheden voor recreatie en economische activiteiten en een betere leefbaarheid in de kernen. De bereikbaarheid van de kernen is ook voor de toekomst een aandachtspunt. Vanuit het perspectief van gezondheid is de doorkruising van de A59 een aandachtspunt. Hoe houden we de gemeente en de kernen ook richting de toekomst gezond en bereikbaar?

5. Duurzame economie en bedrijvigheid

De gemeente Heusden is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor bedrijven. Binnen de regio is veel woon-werkverkeer. In Heusden is, naast een relatief grote agrarische sector, ook veel andersoortige bedrijfsvoering aanwezig waaronder veel maakindustrie en een relatief groot aantal ZZP-ers. Daarmee bestaat de werkgelegenheid in Heusden uit een divers aanbod. Cultureel erfgoed is een belangrijke trekker voor toerisme binnen de gemeente en een belangrijke aanjager van de economie. Met name de kern Heusden Vesting draagt hieraan bij. De uitdaging voor de toekomst is om het ondernemersklimaat verder te ontwikkelen met oog voor duurzaamheid, veiligheid en gezondheid.

6. Identiteit kernen & gezond wonen en werken

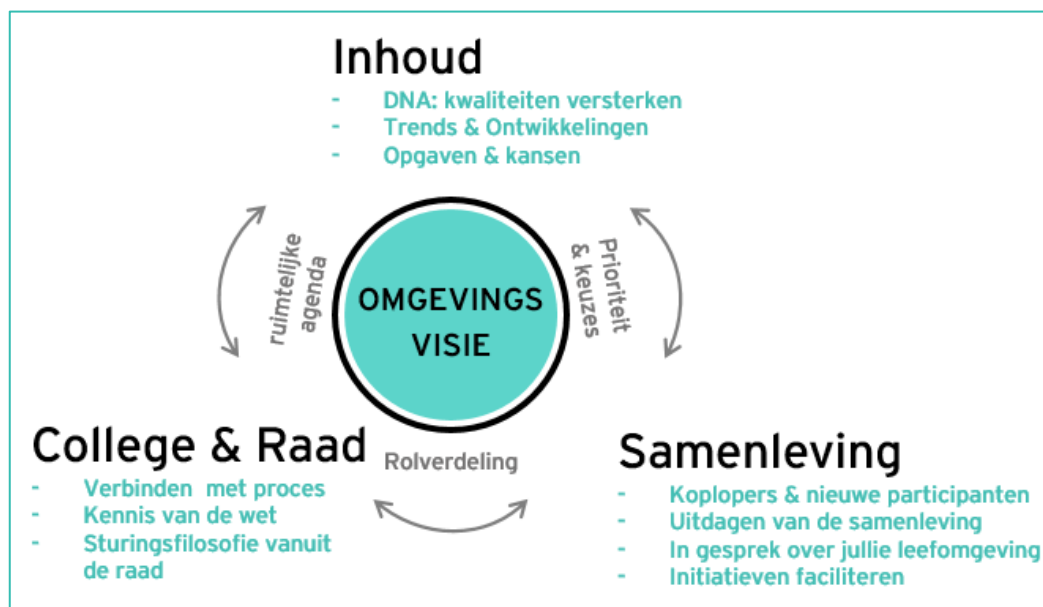
Inwoners in de gemeente Heusden zijn tevreden over de leefbaarheid in de kernen. De gemeente Heusden beschikt over een goed voorzieningenniveau (onderwijs en detailhandel), een goede bereikbaarheid en aansluiting op steden als 's Hertogenbosch. Daarnaast is er een goed ontwikkeld sport- en verenigingsleven en een sterk gevoel van saamhorigheid. Vanuit de woningbouwprojecten ontwikkelt de gemeente Heusden kwalitatief goede duurzame woningen. Daarbij ligt het accent op dit moment nog op de uitbreidingswijken, maar dat gaat steeds meer verschuiven naar de bestaande bebouwde omgeving. Heusden concentreert stedelijke functies in de kernen Drunen en Vlijmen. Van belang is dat de leefomgeving gezond is en dat er betaalbare woningen zijn voor jong en oud. De kernen in Heusden hebben ieder een eigen identiteit. Hoe behouden we een gezonde leefomgeving met voldoende woningen en voorzieningen voor jong en oud met een open houding voor nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen?

5. Voorstel om te komen tot de omgevingsvisie

In deze paragraaf wordt een voorbeeld beschreven over hoe het proces eruit kan zien om te komen tot de omgevingsvisie, hoe de samenleving daar op een uitnodigende manier bij betrokken wordt en hoe we dit vertalen naar de omgevingsvisie voor de gemeente Heusden.

5.1 De omgevingsvisie

De omgevingsvisie is hét vliegwiel om nieuwe samenwerkings- en besturingsmodellen tussen overheid en samenleving te ontdekken en te ervaren. In de omgevingsvisie bepaalt de overheid op welke manieren zij de maatschappelijke uitdagingen ruimtelijk een plek geeft. Een uitnodigende en inspirerende visie vertaalt wat de kracht is van een plek. Deze visie is samen met de samenleving opgesteld om zo initiatiefnemers uit te dagen en nieuwe kansen te ontwikkelen. De omgevingsvisie is een uitnodiging om een stad, dorp of gebied beter te maken en met elkaar de maatschappelijke uitdagingen met beide handen aan te pakken. Niet door te bepalen wat je het komend jaar gaat doen, maar door na te denken over de agenda voor de komende 10 tot 20 jaar.

5.2 In drie rondes naar resultaat

Om te komen tot de omgevingsvisie, kan het vliegwiel in een aantal rondes worden doorlopen. Het aantal stappen en de activiteiten die per ronde worden uitgevoerd, wordt nog verder uitgewerkt na vaststelling van deze startnotitie. Hieronder volgt een voorbeeld van hoe de invulling van de rondes eruit zou kunnen zien.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3
College en Raad	Startnotitie vast laten stellen door de raad (reeds uitgevoerd)	Consultatiemoment met de raad: toetsen van opgehaalde input aan uitgangspunten en ambitie uit de startnotitie	Consultatiemoment met de raad: toetsen van notitie kernwaarden, opgaven, kansen en dilemma's aan de vastgestelde uitgangspunten en ambitie
Inhoud omgevingsvisie	Nadere analyse bestaande beleid & In kaart brengen: • DNA gemeente • Trends & ontwikkelingen • Integrale opgaven Vertalen naar kansen & opgavenkaart voor gemeente Heusden	Scenario's uitwerken over verschillende toekomstbeelden voor de gemeente Heusden. Wat betekent een scenario voor de uitwerking van de integrale thema's?	Concept omgevingsvisie maken en uitwerken in storymap (zie de <u>storymap Noordoost Brabant</u> als voorbeeld van een digitale omgevingsvisie)
Gesprek met de samenleving	Betrekken van bestaande en nieuwe participanten door: • Strategische gesprekken met ketenpartners en stakeholders • Gesprekken met betrokken bewoners over de kernwaarden (welke waarden wil je beschermen, verrijken of kansen voor bieden?) • Heusden on tour; langs de verschillende kernen reizen om met participanten op basis van toekomst-scenario's opgaven en kansen te verkennen.	Omgevingslabs met inwoners, ondernemers en andere stakeholders over de verdieping van de toekomstscenario's; welke opgaven, kansen en dilemma's zien we binnen de verschillende scenario's?	Concept omgevingsvisie presenteren aan samenleving
Digitaal platform	Ter ondersteuning van het proces om te komen tot een omgevingsvisie kan een digitaal platform worden gelanceerd waar de resultaten van elke stap gecommuniceerd worden en waar (nieuwe) participanten hun input kunnen leveren. Zie het platform <u>Levendig Lingewaard</u> als voorbeeld van een digitaal platform.		
Omgevingsvisie maken	Verwerken reacties uit de samenleving Omgevingsvisie definitief maken Omgevingsvisie laten vaststellen door de raad		